

THE ACTIVITIES OF FRED KUDU AS AN EXAMPLE OF OLYMPIC COACHING

Tartu, November 14th 2003

Henn Vallimäe, Dr Ph, Estonian Volleyball Federation

Tähistades Tartu Ülikooli KKT 75. aastapäeva, ei saa me kuidagi legendaarset treenerit, pedagoogi, organisatorit ja karismaatilist sporditegelast **Fred Kudu** (04.01.1917. Pärnu – 29.09.1988 Tartu).

Siinesinejal oli õnn ja au olla 15 aastat, (1973 – 1988) kuni tema surmani FK õpilane, abiline ja lähim kolleeg.

I FRED KUDU SAAVUTUSED ÜLIKOOLI, VABARIIGI, N. LIIDU JA RAHVUSVAHELISEL TASEMEL:

1. Tartu Ülikooli spordi arendamisel alates 1944.aastast:

- KKT töölerakendaja ja kujundaja, materiaalse baasi rajaja sh
  - Võimlate taastamine;
  - Staadioni rajamine;
  - Kääriku Spordibaasi rajamine, OM-ettevalmistuskeskuseks kujundamine
  - Sõude- ja Ratsaspordibaasi ehitamine;
  - Lasketiiru ehitamine;
- TRÜ uute allasutuste ellukutsuja, sh:
  - Arstiteaduskonna Spordimeditiini Osakond;
  - Lihastalituse Probleemlaboratoorium;
  - Mitmevõistluse laboratoorium (nn Zarembo);
- KKT dekaan 1944-50 (**NB! Dekaaniks 27.aastaselt!**), 1952-57 ja 1960-65
- Kergejõustikukateedri juhataja 1944-50 ja 1952-73
- Kergejõustikukateedri dotsent 1956-88
- Üle 100 semestri ülikoolis õpetajana
- Uute võistluste ellukutsujaid (H. Lipu auhinnavõistlus jt)

2. Eesti spordi arendamisel:

- Eestis Spordi Keskliidu kergejõustikutreener (1940)
- ENSV Spordikomitee õppespordiosakonna ülem (1943-44)
- ENSV Kergejõustikuföderatsiooni Presiidiumi liige (1959-61 aseesimees)
- Kergejõustikutreenerite Nõukogu liige (sh 1963-66 esimees)
- Eesti Spartakiaadikoondise vanemtreener
- Aunimetused:
  - ENSV teeneline sporditegelane (1964)
  - Kergejõustikuföderatsiooni ja Kalevi auliige (1964).
- Esinemised, artiklid, eestikeelne õpik „Mitmevõistlus 1975“

3. Nõukogude Liidu spordi arendamisel:

- NL koondise treener (1944)
- NL mitmevõistlejate koondise vanemtreener (1964-1978)

- Treenerite Nõukogu esimees (1964-1978)
- NL Treenerite konkursi võitja (1964 ja 1972, kuldne teenetemärk 1973)
- NL olümpiakoondise treener (1960, 1964, 1968, 1972, 1976)
- Üleliiduline MV eksperimentaalgrupp (1978-1988)
- Õpikud „Ljohgoatletitseskije Mnogoborija“. Moskva 1970 ja 1981

4. **Rahvusvahelise** spordi arendamisel

- Üle 100 välissõidul treeneri ja esindajana
- Maavõistluste ellukutsuja:
  - NSVL – Saksa Liitvabariik alates 1965 (10 +10 mitmevõistlejat)
  - Eesti NSV – Rootsi maavõistlus, sh juuniorid (algus 1969) millele on lisandunud eri aastatel Ungari, Šveits, Soome, Prantsusmaa ja Itaalia.
  - Euroopa Karikavõistluste käivitajaid (alates 1973)
- Osalemine rahvusvahelistel treenerite foorumitel, artiklid väliskirjanduses
- Saksa LV rahvusvaheline treeneriauhind (1982)
- 7 raamatut või mahukat peatükki kergejõustiku õpikuis on trükitud ligi 10 keelde

II **FRED KUDU SAAVUTUSED OLÜMPIATREENER – PEDAGOOGINA:**

1. Fred Kudut on tihti tituleeritud kümnevõistluseprofessoriks. Tal oli üle 300 õpilase.
2. FK osales kuutel OM-mängudel treenerina – 1960, 1964, 1968, 1972, 1976, 1980.
3. Edukamaid õpilasi – olümpialasi:
  - Heino Lipp ei osalenud OM-I kuid 1948 Maailmas I – 7780p.;
(II Mathias - 7139 OM-võitja Londonis)
NL Teeneline meistersportlane
Kandis Barcelona OM-I 1992 Eesti delegatsiooni lippu
  - Rein Aun 1964 Tokio OM-hõbe,
1968 Mexico OM favoriit
  - Nikolai Avilov 1972 OM-võitja München
1976 OM III Montrealis
Kaks maailmarekordit
NL Teeneline meistersportlane
  - Valter Külvet 1988 OM Soulis

On öeldud, et õpilased omandavad tihti õpetaja näo: Rein Auna ja Nikolai Avilovi trofeedes on esindatud igat värvi olümpiamedalid. Kahele maailmarekordile lisaks on õpilased üle paarikümne korra parandanud NSVL rekordeid.

4. Edukamaid õpilasi - treenereid:

- NSVL teenelised treenerid:

Aleksander Tšikin	-	Valdimir Kuts, Tõnu Lepik, Tõnu Kaukis jt
Jaan Jürgenstein	-	Laine Erik OM 1964 ja 1968,
	-	Jaak Uudmäe OM-võitja 1980

- Viis Eesti teenelist treenerit
- Üle 50 meistersportlase, teenelisi sporditegelasi ja kultuuritöötajaid
- Üle 20 teaduste kandidaadikraadini endise õpilase

III FRED KUDU KUI ISIKSUS

1. Sportlikud saavutused
  - Sportima hakkas 12-aastaselt
  - Harrastas kergejõustikku, suusatamist, hiljem ratsutamist ja autorallit.
  - Mitmekülgne, - 1934 ja 1935 TKSÜ kergejõustikuvõistluste üldvõitjaks
  - Eesti meister kaugushüppes ja 200 m tõkkejooksus (1939)
  - Eesti rekordi püstitaja 200 m tj.-s- 26,2 sek.
  - Isiklikke rekordeid: 100m 11,0 (1939), kaugushüpe 7.25 (1940)
  - Meistersportlane 1943
  - Eesti koondises võistles 5 korda
2. Eeskujuks – Aleksander Klumberg-Kolmpere
  - Praktiseeris Aleksander Klumberg-Kolmpere assistendina
  - Kolmpere - OM-I 1920 Antverpenis 5.ja 8. koht 1924 Pariisis 10v. III koht
  - Esimene 10-võistleja, kelle MR ametlikult kinnitati IAAF-i poolt 1922
  - Siit ka noore abilise kiindumus ja veendumus, et 10-võistlus on kõige ideaalilähedasem kehalise ja vaimse ettevalmistuse vahend.
3. Osales 1941-1943 Punaarmeele mobiliseerituna II Maailmasõjas järgmiselt
  - Rühmakomandör Eesti Laskurkorpuse Suurtükiväes
  - Patareikomandör
  - Staabiülema suusapataljonis
  - Diviisi staabi luureosakonna ülema asetäitja
4. Hobid – harrastused
  - Harvanähtavalt kõrge sisemine kultuur (R.Magnusson, Rootsi)
  - Raamatud – mahukas eraraamatukogu
  - Muusika – noodikirjandus, plaadikogu

IV FRED KUDU NÕUDMISED TREENERILE

1. Treeneri omadused (FK ettekanne “Kalevi” treenerite seminaril 02.1984)
  - **TREENER on eelkõige õpetaja - kõige suurema mõjuga õpetaja !!!**
  - oskus juhtida, organisatsiooniline talent
  - kaasaja tasemel teadmised ja oskused
  - täpne, usaldusväärne, aus, printsipiaalne
  - enesekindel - juhindub teadmistele
  - kõrge töövõime - normeerimata tööaeg
  - õiglane kõigi õpilaste vastu
  - stabiilne - väljakujunenud põhimõtted
  - loominguline lähenemine
  - vähenõudlik oma isiku suhtes
  - kõrged moraalsed omadused - isiklik eeskuju
  - **vaimustus oma tööst, oma ala ARMASTAV!**

V FRED KUDU TREENERINA, NOVAATORINA, MÄNEDŽERINA (H.Vallimäe) (ettekandja isikliku koostöökogemuse alusel)

1. Treenerina

- Erudeeritud, autorit(aar)eetne
- Maksimalistlik, kompromissitu, nõudlik
- Veenev, usku sisendav, arusaadav
- Jäägitult (omasid) usaldav
- Uuriv, otsiv, vaimustuv, novaatorlik
- Särav, vaimukas, huumorimeelne
- Organiseeriv, motiveeriv
- Leidlik, kaval
- Žeste armastav, edev
- Väljapeetud, džentelmen, härrasmees

2. Novaatorina

- Kümnevõistleja töövõime ja "AU 8"
- Paindumus ja "Nazarovi" aparaat
- Taastumine ja ioniseeritud õhk
- Jõuomadused (spets. mõõtmispink)
- Jooksukiirus ja elektriline ajavõtt
- Sporditehnika ja selle videoanalüüs
- Spets. trenaažöörid (kummid, viskeõlg)
- Treening ja muusika
- Partnerharjutused, stretshing
- Spets. massaažiõlid

3. Mänedžerina

- Mitmevõistluskeskus - Kääriku
- Mitmevõistlejate eksperimentaalgrupp - ÜAÜKN (10 sportlast + personal)
- Spordivarustus - "Adidase" normid
- Sporditeaduse alased uurimislepingud -Leningradi LAEI, "Kalev"
- Mitmevõistluse maja - "Zaremba"
- Võistlused - Eesti - Rootsi maavõistlus, H. Lipu auhinnavõistlus
- Abipersonal - treenerid, arstid, massöörid teadlased, statistikud

VI FRED KUDU MÄLESTUSE JÄÄDVUSTAMINE

1. Toimuvad või toimunud

- Õpilaste iga-aastane kokkutulek - alates 1990
- F. Kudu mälestusvõistlus - alates 1990
- Mälestussammas Käärikul - 1992
- TÜ Konverents Fred Kudu 80 sünnipäevaks - 1997
- Kümnevõistluse Parlament - 1999 ja 2001
- Eesti Spordi Biograafiline Leksikon - 2001
- Koguteoses „Kalev 100 III. Treenerid“ peatükk F.Kudust, (autor Erlend Teemägi) - 2003
- Eesti kümnevõistlus läbi aegade (E.Teemägi) - 2003

2. Veel võimalusi (Rooney Magnusson 1989)

- Nimeline stipendium
- Aunimetus
- Nimi spordirajatisele või tänavale
- Traditsioonilised teaduskonverentsid

Energia ja entusiasm on omadused, mida tänane juubilar lausa kiirgab oma õpilaste ja kaastöötajatega suheldes. Tundub, et kommunist Fred Kudule pole miski võimatu: tema jaoks justkui ei eksisteeriks „objektiivseid tegureid“ ega „ametkondlikke barjääre“,

„Professor“ tiitlit pole Fred Kudu teeninud ainult praktiliste tulemuste kogumisega.. Huvitav on märkida, et juubilar on oma teaduslike publikatsioonide jaoks algmaterjali kogumisel läbi ajanud ilma kallihinnalise aparatuurita – kasutanud põhiliselt oma silmi, kõrvu, teravat ja juurdlevat mõistust. Lisaks veel tubli annus optimismi. Siin kuskil peaks peituma ka tema õpilaste edu saladus.

Literatuur:

- Eesti Spordi Biograafiline Leksikon. Eesti Entsüklopeediakirjastus. Tallinn, 2001
Eesti kergejõustiku kolmveerandsada. Tallinn 1984.; lk 143 – 146.
Kehakultuur 3, 1944, 1, 1967, 11, 1975, 24, 1986, ja 9, 1988:
Kudu Fred Mitmevõistlus. 1975.
Kudu Fred Ljogkoatletitšeskije Mnogoborija. Moskva 1970 ja 1981.
Spordielu 1, 1997;
Sporditäht 9, 1998.
Teemägi Erlend Eesti kümnevõistlus läbi aegade Tea Kirjastus 2003
Vallimäe Henn Kümnevõistluseprofessor 70. Rahva Hääl 04.01.1987
Vallimäe Henn Fred Kudu mälestuseks TRÜ 17.02.89
Peiker Raimond Fred Kudu elas spordile ja suutis palju Postimees 1997